

2023-07-06
Ju2023/01666

Justitiedepartementet

Brottsförebyggande rådet
Box 1386
111 93 Stockholm

Uppdrag att ta fram underlag för geografiskt riktad datalagring

Regeringens beslut

Brottsförebyggande rådet (Brå) får i uppdrag att ta fram underlag med statistik om antalet anmälda brott, som kan ligga till grund för överväganden om införande av geografiskt riktad lagring av uppgifter om elektronisk kommunikation i syfte att bekämpa grov brottslighet.

I uppdraget ska Brå inhämta synpunkter från berörda myndigheter, såsom Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Post- och telestyrelsen, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) senast den 1 november 2023.

Bakgrund

De brottsbekämpande myndigheterna behöver ha tillgång till ändamålsenliga och verkningsfulla verktyg för att kunna förhindra, upptäcka, utreda och lagföra brott. Brottsligheten är i förändring, liksom kriminellas handlingsätt och hur de kommunicerar. Detta har medfört att de brottsbekämpande myndigheternas behov av att kunna använda hemliga tvångsmedel har ökat. Brott som begås inom ramen för kriminella nätverk är ofta svåra att utreda eftersom brottsoffer och vittnen av olika anledningar kan vara obenägna att lämna information till de brottsbekämpande myndigheterna. Tillgång till information och bevisning från elektronisk kommunikation är därför ofta av stor betydelse i utredningar om grov brottslighet.

Reglerna om datalagring innebär att tillhandahållare av elektroniska kommunikationstjänster är skyldiga att lagra uppgifter om elektronisk

kommunikation för brottsbekämpande syften. Lagringen är en förutsättning för att brottsbekämpande myndigheter ska kunna hämta ut uppgifterna genom hemliga tvångsmedel, såsom hemlig övervakning av elektronisk kommunikation.

EU-rätten sätter upp ramarna för nationell lagstiftning om datalagring för brottsbekämpande ändamål. År 2019 sågs den svenska lagstiftningen över med anledning av praxis från EU-domstolen. Genom propositionen Datalagring vid brottsbekämpning – anpassningar till EU-rätten (prop. 2018/19:86) trädde nya regler om datalagring i kraft den 1 oktober 2019. I propositionen anges att det senast fyra år efter ikraftträdandet kan finnas anledning att utvärdera de föreslagna ändringarna. Sedan dess har EU-domstolen också kommit med nya avgöranden på området.

Regeringen beslutade i augusti 2021 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över den aktuella lagstiftningen i syfte att säkerställa att de brottsbekämpande myndigheternas tillgång till information förbättras och upprätthålls över tid i takt med teknikutvecklingen och förändrade kommunikationsvanor, samtidigt som respekten för mänskliga rättigheter säkerställs. Utredningen, som antog namnet 2021 års datalagringsutredning, redovisade den 30 maj 2023 sitt betänkande Datalagring och åtkomst till elektronisk information (SOU 2023:22).

Skälen för regeringens beslut

2021 års datalagringsutredning lämnar ett antal förslag på förändringar av regelverket om datalagring. Ett av dessa förslag rör införande av geografiskt riktad lagring för att bekämpa grov brottslighet. Utredningen resonerar kring olika sätt att utforma den geografiskt riktade lagringen. Enligt utredningens förslag ska sådan lagring ske i områden där det utifrån objektiva kriterier går att konstatera att det finns en jämförelsevis större sannolikhet för förekomst av grov brottslighet än i andra områden. Lagringen ska grunda sig på den officiella statistiken över anmälda brott som redovisas av Brå och med kommunerna som geografiska enheter.

Utredningen gör bedömningen att beräkningen bör ske utifrån anmälningar om samtliga brott i en kommun. Utredningen för dock fram att det inte är självklart hur urvalet ska se ut för att bäst träffa de kommuner där lagring bör ske. Ett alternativ som utredningen övervägt är om det statistiska

underlaget endast ska utgå från grova brott, i stället för samtliga brottsanmälningar.

I ett särskilt yttrande till betänkandet framför utredningens experter från Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten synpunkter på förslaget om geografiskt riktad lagring. Myndigheterna gör gällande att förslaget leder till en lagring som inte är anpassad efter behoven. I stället förordas att lagring ska ske i större utsträckning under tidsperioder då många grova brott begås och i lägre utsträckning när färre grova brott begås. Myndigheterna förordar att Brå ges i uppdrag att ta fram ytterligare underlag.

Med anledning av det som framgår av betänkandet och det särskilda yttrandet finns det skäl att ge Brå i uppdrag att ta fram underlag med statistik om antalet anmälda brott, som kan ligga till grund för överväganden om införande av geografiskt riktad lagring av uppgifter om elektronisk kommunikation i syfte att bekämpa grov brottslighet.

Syftet med uppdraget är att komplettera beredningsunderlaget beträffande utredningens förslag om geografiskt riktad lagring. Uppdraget innebär inte något ställningstagande till utredningens förslag.

Närmare om uppdraget

Utredningens förslag om geografiskt riktad lagring tar utgångspunkt i ett genomsnitt av antalet anmälda brott i hela landet, delat med befolkningmängden, under den föregående treårsperioden. Lagring ska enligt förslaget ske i de kommuner där det genomsnittliga antalet brottsanmälningar är högre än medelvärdet för hela landet. Enligt förslaget ska Post- och telestyrelsen senast den 1 juni varje år föreskriva vilka kommuner som ska omfattas av geografiskt riktad lagring.

I det särskilda yttrandet framhålls att ett alternativ för den geografiskt riktade lagringen skulle kunna vara att lagring ska ske om antalet grova brott i ett visst område överstiger en viss nivå. Det anges att det bör vara möjligt att, utifrån ett väl underbyggt statistiskt underlag, bestämma vilket antal grova brott som kan utgöra en rimlig nivå att utgå från, exempelvis genom att utgå från brottsanmälningar under en längre period än tre år, eller genom att utgå endast från anmälningar om grova brott. Vidare anges att det därutöver kan

övervägas om inte enbart antalet brottsanmälningar ska vara styrande för lagringsskyldigheten, snarare än att det görs relativt till befolkningmängden.

Mot bakgrund av det anförda ska Brå, utifrån myndighetens statistik, ta fram uppgifter över antalet anmälda brott, som kan ligga till grund för överväganden om införande av geografiskt riktad lagring av uppgifter om elektronisk kommunikation i syfte att bekämpa grov brottslighet. Brå ska så långt det är möjligt sortera ut och särredovisa anmälningar om brott som i högre grad är att anse som grova, men även redovisa uppgifterna avseende samtliga brottsanmälningar. Statistiken ska redovisas uppdelat på vart och ett av åren över en tidsperiod om minst 10 år. Uppgifterna ska redovisas dels avseende hela landet, dels uppdelat per kommun. Redovisningen ska avse både antalet anmälda brott och antalet anmälda brott relaterat till befolkningmängden. Avslutningsvis ska Brå beskriva vilka återkommande insatser som kan komma att krävas från myndighetens sida, om en annan myndighet årligen ska kunna inhämta de statistikuppgifter som behövs inför beslut om geografiskt riktad lagring.

Brå är oförhindrade att redovisa uppgifter även utifrån andra aspekter som bedöms vara relevanta.

På regeringens vägnar

Gunnar Strömmer

Staffan Uhlmann

Kopia till

Finansdepartementet/OFA, SKA

Ekobrottsmyndigheten

Polismyndigheten

Post- och telestyrelsen

Säkerhetspolisen

Tullverket

Åklagarmyndigheten